

กฎหมายอาญา

มาตรา 1 - 58 , 107 - 208

(บรรยายครั้งที่ 7)

อ.นวรรตน์ กลิ่นรัตน์

11 กรกฎาคม 2563

การนับโทษและนับโทษต่อ

มาตรา 22 โทษจำคุกให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตามคำพิพากษา เมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ในคดีเรื่องนั้นเข้าด้วยกันแล้วต้องไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้กระทำลงนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา 91

ในคำพิพากษาของศาลอาจจะบอกให้เริ่มนับ
โทษจำคุกตั้งแต่วันมีคำพิพากษาโดยไม่หักวันคุมขัง
ก่อนมีคำพิพากษาเข้าไปด้วยก็ได้

ข้อห้ามมิให้ลงโทษจำคุกเกินกว่าอัตราโทษขั้นสูง
นี้ไม่กระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา 91

อัตราโทษจำคุกอย่างสูง หมายถึง อัตราโทษ
ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช่อัตราโทษ
อย่างสูงที่ศาลจะลงแก่จำเลย
- ฎ. 1924 / 2527 (ป.ญ.)

มาตรา 91 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้น ทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป...เมื่อรวมทุกกระทงแล้วต้องไม่เกินกำหนดต่อไปนี้

1. ลิบปี กรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

2. ยี่สิบปี กรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี แต่ไม่เกินสิบปี

3. ห้าสิบปี กรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

- ฎ.14653-14654/2555 แม้เป็นคดีรวมพิจารณาและศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิตทั้งสองสำนวนก็นับโทษต่อกันได้

ข้อสังเกตมาตรา 22 วรรคท้ายและมาตรา 91

1. กรณีฟ้องเป็นหลายคดี โดยหลักแล้วไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 91 (ฎ.4656/2540, 1743/2543)

2. คดีแรกกับคดีหลังต้องไม่เกี่ยวพันกันเลยจึงจะไม่อยู่ในบังคับมาตรา 91

ฎ.4620-1/2543 คดีสำนวนแรกและสำนวนหลังมิได้เกี่ยวพันกัน ไม่อาจฟ้องเป็นคดีเดียวกันหรือรวมการพิจารณาพิพากษาเข้าด้วยกันได้ แม้ทั้งสองคดีศาลต่างลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ก็สามารถนับโทษต่อกันได้ ไม่ขัดต่อปอ. มาตรา 91(3) (และฎ.14653-4/2555)

3. ถ้าเป็นคดีที่กระทำความผิดในครั้งเดียวกันหรือเกี่ยวพันกันสามารถรวมฟ้องเป็นคดีเดียวกันได้ แต่อัยการแยกฟ้อง นับต่อไม่ได้

- ฎ. 3864 / 2543 คดีนี้กับคดีก่อนมีลักษณะแห่งคดีและความผิดเป็นอย่างเดียวกันเกี่ยวพันกัน จำเลยและผู้เสียหายเป็นบุคคลคนเดียวกัน โจทก์จึงอาจจะฟ้องคดีทั้งสองสำนวนเป็นคดีเดียวกัน แต่ปรากฏว่าโจทก์แยกฟ้องคดีนี้กับคดีก่อนโดยศาลชั้นต้นมิได้สั่งรวมการพิจารณาคดีทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกันดังนี้ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสองทุกกรรมและจำคุกจำเลยทั้งสองมีกำหนด 20 ปีเต็มตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91(2) ในคดีก่อนแล้ว ศาลชั้นต้นย่อมไม่อาจนำโทษของจำเลยทั้งสองในคดีนี้ไปนับต่อกับโทษของจำเลยทั้งสองในคดีก่อนของศาลชั้นต้นได้ เพราะจะทำให้จำเลยทั้งสองต้องรับโทษจำคุกเกินกำหนดที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91(2) บัญญัติไว้ (และมี ฎ. 929 / 2548, ฎ.1743/2548)

- ฎ.929/2548 ในวันเกิดเหตุเจ้าพนักงานตำรวจเฝ้าดักจับจำเลยทั้งสองได้ขณะจำเลยทั้งสองขับรถถึงด่านเก็บเงิน และนำไปตรวจค้นพบเฮโรอีน 14 กุง ต่อมาจึงได้นำจำเลยที่ 1 ไปตรวจค้นที่บ้านพักและพบเฮโรอีนอีกส่วนหนึ่ง แต่ได้มีการสอบสวนโดยแยกสำนวนจากกันเนื่องจากเป็นความผิดคนละกรรมและที่เกิดเหตุอยู่คนละท้องที่ ความผิดของจำเลยที่ 1 ทั้งสองสำนวนจึงเกี่ยวพันที่อาจถูกฟ้องคดีเดียวกันและอาจพิจารณาพิพากษาเข้าด้วยกันได้ เมื่อคดีหนึ่งศาลพิพากษาให้ จำคุกตลอดชีวิต การที่ศาลล่างพิพากษาให้นับโทษจำคุกคดีนี้ต่อจากคดีดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกามีอำนาจที่จะแก้ไขให้ถูกต้องได้

4. ถ้าเป็นการกระทำกรรมเดียวตามมาตรา 90 ก็ไม่ต้อง
พิจารณาตามมาตรา 91 อีกว่ารวมโทษทุกกรรมแล้วเกินหรือไม่
เพราะลงโทษได้เพียงกรรมเดียว

(ฎ 4409 / 2543 และ 152 / 2544)

5. การนับโทษต่อตามมาตรา 22 โจทก์ต้องมีคำขอศาลจึง
นับโทษต่อให้

- ฎ 5574-5582/2554 ฟ้องแปลจำนวนไม่ได้ขอนับ
โทษต่อ แม้รวมพิจารณาก็นับโทษต่อไม่ได้

(และมี ฎ 5122-5123/2555)

6. แม้อคติที่ขอให้นับโทษต่อยังไม่ถึงที่สุด แต่มีคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งให้ลงโทษจำคุกแล้วก็นับโทษต่อได้ (ฎ. 1404 / 2547, 1089 / 2550, 2048/2551, 5170/2552 และ 341/2555)

อย่างไรก็ดี ต้องได้ความว่าศาลอีกคดีหนึ่งให้ลงโทษจำคุกไว้แล้ว มิฉะนั้นนับโทษต่อไม่ได้ (ฎ.4928/2561)

ฎ.4928/2561 ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาไม่ปรากฏต่อศาลชั้นต้นว่าคดีที่โจทก์ขอให้
นับโทษต่อดังกล่าวมีคำพิพากษาแล้วหรือไม่ และผลคดีเป็นอย่างไรเพื่อที่ศาลชั้นต้นจะได้
ใช้ดุลพินิจในการนับโทษต่อให้ ทั้งในอุทธรณ์และฎีกาของโจทก์ก็ยังคงกล่าวอ้างแต่เพียง
หมายเลขคดีดำของคดีที่ขอให้นับโทษต่อเท่านั้น มิได้ระบุว่าคดีดังกล่าวศาลพิพากษา
ลงโทษจำคุกหรือไม่เพียงใด ซึ่งหากพิพากษายกฟ้องแล้วก็ไม่อาจจะนับโทษในคดีนี้ต่อจาก
คดีดังกล่าวได้ทำให้ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจให้นับโทษต่อหรือไม่อย่างถูกต้อง
ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องรู้อเอง ทั้งไม่ใช่หน้าที่ของ
ศาลที่จะต้องตรวจสอบ เมื่อโจทก์มิได้แถลงถึงผลคดีที่ขอให้นับโทษต่อแล้วที่ศาลล่างทั้ง
สองใช้ดุลพินิจไม่นับโทษของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษในคดีดังกล่าวจึงชอบแล้ว

7. แต่ก็มีฎีกาบางคดี “ไม่ได้ระบุว่าคดีที่ขอให้นับโทษต่อ ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยหรือไม่ อย่างไร ศาลก็นับโทษต่อได้”

ฎ.4333/2560 โจทก์ได้บรรยายฟ้องไว้แล้วว่า จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญา หมายเลขแดงที่ 1341/2556 ของศาลชั้นต้น กับขอให้นับโทษจำเลยต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาดังกล่าว ถือว่าฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงว่า จำเลยถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา หมายเลขแดงที่ 1341/2556 ของศาลชั้นต้นแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องบรรยายละเอียดว่าคดีดังกล่าวศาลพิพากษาลงโทษจำเลยหรือไม่ อย่างไร เพราะการขอให้นับโทษต่อหาได้มีกฎหมายบัญญัติว่าต้องกล่าวรายละเอียดดังกล่าวมาในคำฟ้อง เมื่อจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงในข้อที่ว่า จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้น โดยไม่ได้คัดค้านว่าไม่อาจนับโทษจำเลยต่อจากโทษในคดีอาญาดังกล่าวได้ จึงนับโทษจำเลยต่อจากโทษในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1341/2556 ของศาลชั้นต้นได้

พฤติการณ์ที่ถือได้ว่าปรากฏแก่ศาลและคู่ความขัดแย้งแล้วไม่ต้องรอให้

โจทก์แถลงอีก ศาลนับโทษต่อกันได้

- ฎ.423/2556 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยในคดีนี้กับในคดีอีก สี่สำนวนของศาลชั้นต้น ซึ่งมีคำพิพากษาในวันเดียวกันและในเวลาใกล้เคียงเกี่ยวเนื่องกันติดต่อกันไป ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาคดีนี้โจทก์ย่อมไม่อาจแถลงต่อศาลชั้นต้นได้ว่าคดีอื่นอีกสี่สำนวนนั้นศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยหรือไม่อย่างไร ทั้งตามพฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าความปรากฏต่อศาลและคู่ความขัดแย้งแล้วว่าคดีอื่นอีกสี่สำนวนนั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยแล้วโดยไม่จำเป็นต้องให้โจทก์แถลงต่อศาลซ้ำอีก ที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้นับโทษจำเลยติดต่อกันจึงชอบแล้ว

ฎ.3042/2562 แม้ขณะศาลชั้นต้นสอบคำให้การจำเลยทั้งสอง ศาลชั้นต้นมิได้สอบจำเลยทั้งสองว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อหรือไม่ก็ตาม แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนว่าจำเลยทั้งสองเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อจริง ก็ชอบที่จะนับโทษต่อตามที่โจทก์ขอได้ และเมื่อคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อคือคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1545/2555 ของศาลชั้นต้นนั้น ส่วนวนคดีดังกล่าวจำเลยทั้งสองยื่นฎีกาเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.12/2561 ของศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาได้ตรวจดูแล้วพบว่าจำเลยทั้งสองเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อนั้นเอง จึงนับโทษต่อให้ตามที่โจทก์ร้องขอ

โจทก์บรรยายเลขคดีผิดเล็กน้อยนับโทษต่อได้

- ฎ 2469 /2550 โจทก์พิมพ์เลข พ.ศ. ของคดีที่ขอให้นับโทษต่อผิดพลาดถือเป็นเรื่องเล็กน้อย ตามคำแนะนำพิพากษาคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 191/2555 ของศาลจังหวัดสิงห์บุรีท้ายฎ.โจทก์ ก็ระบุว่าเป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 191/2555 ของศาลจังหวัดสิงห์บุรี โดยจำเลยมิได้แก้ฎ.โต้แย้งเป็นอย่างอื่น แม้จำเลยให้การรับว่าเป็นบุคคลเดียวกันกับจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 191/2554 ของศาลจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีเลข พ.ศ. คลาดเคลื่อน แต่จำเลยยอมเข้าใจได้ว่าเป็นคดีหมายเลขแดงที่ 191/2555 ของศาลจังหวัดสิงห์บุรี ศาลยอมใช้ดุลพินิจให้เริ่มนับโทษจำคุกจำเลยต่อจากโทษจำคุกในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 191/2555 ของศาลจังหวัดสิงห์บุรีได้

8. โจทก์ขอให้นับโทษต่อแล้วแต่ก็ไม่ได้ระบุว่าคดีที่
ขอให้นับโทษต่อเป็น คดีหมายเลขใด แต่มาปรากฏใน
รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ
ศาลก็ย่อมนำมาฟังแล้วนับโทษต่อได้ (ฎ.7114/2544)

9. ศาลจะต้องสอบถามเสียก่อนว่าจำเลยเป็น
บุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับ
โทษต่อหรือไม่ ถ้าไม่ได้สอบถามไว้ก็นับโทษต่อ
ไม่ได้ (ฎ. 4245 – 4257 / 2541, 19854/2555)

แต่ถ้าความปรากฏชัดต่อศาลแล้วก็นับโทษ
ต่อได้

ฎ.3042/2562 แม้ขณะศาลชั้นต้นสอบคำให้การจำเลยทั้งสอง ศาลชั้นต้นมิได้สอบจำเลยทั้งสองว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อหรือไม่ก็ตาม แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนว่าจำเลยทั้งสองเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อจริง ก็ชอบที่จะนับโทษต่อตามที่โจทก์ขอได้ และเมื่อคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อคือคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1545/2555 ของศาลชั้นต้นนั้น ส่วนวนคดีดังกล่าวจำเลยทั้งสองยื่นฎีกาเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.12/2561 ของศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาได้ตรวจดูแล้วพบว่าจำเลยทั้งสองเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อนั่นเอง จึงนับโทษต่อให้ตามที่โจทก์ร้องขอ

**10. ถ้าสอบถามแล้ว จำเลยปฏิเสธถือว่าเป็นปฏิเสธ
โจทก์ต้องนำสืบให้ชัด ถ้าไม่นำสืบ นับโทษต่อไม่ได้
(ฎ.7262 / 2546, 6255 / 2547)**

- ฎ. 6255 / 2547

11. - กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ถือว่ารับว่าเป็นคนเดียวกัน (ฎ.5248/2548 ญ)

- กรณีรับสารภาพว่ากระทำผิดตามฟ้อง ไม่ถือว่ารับว่าเป็นคนเดียวกัน (ฎ.6255/2547)

- กรณีรับสารภาพตามฟ้องตลอดข้อกล่าวหาไม่ถือว่ารับว่าเป็นคนเดียวกัน (ฎ 3520/2558)

12. ถ้าในคำพิพากษาของศาล ศาลไม่ได้สั่งให้นับโทษต่อไปจะต้องนับโทษซ้อนกัน (ฎ. 2766 / 2540)

และ ถ้าในระหว่างพิจารณาจำเลยต้องขังคดีนี้ซ้ำซ้อนกับคดีอาญาคดีก่อนและต่อมาศาลพิพากษายกฟ้องคดีอาญาคดีก่อน ต้องถือว่าจำเลยต้องขังคดีนี้ตลอดมาตั้งแต่ต้น จึงต้องหักวันต้องขังที่ซ้ำซ้อนกันให้จำเลยด้วย (ฎ 2575 / 2542)

13. แม้มาตรา 22 ใช้คำว่าโทษจำคุก แต่ถ้าคดี
นั้นๆ ศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ศาลก็นับ
โทษกักขังสองจำนวนต่อกันได้ (ฎ. 6822 / 2540,
424/2554)

14. ถ้าโจทก์ขอให้นับโทษต่อแล้ว แต่ศาล
ล่างหลงลืม ศาลสูงแก้ไขให้นับโทษต่อได้
(ฎ. 6323/2544)

มาตรา 23 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และ
ในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่
ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่า
ได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้
กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะ
พิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุก
นั้นก็ได้

คำถาม คดีแรกนายเตี้ยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก 6 เดือนฐานบุกรุก
เคหสถาน ตามปอ.มาตรา 364 นายเตี้ยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนศาลจึงพิพากษา
ให้รอกการลงโทษจำคุกไว้ 2 ปี ตามมาตรา 56 นายเตี้ยกระทำความผิดในคดีดังกล่าว
ขณะที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และไม่ใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุ
โทษ ต่อมาในระหว่างรอกการลงโทษ นายเตี้ยมากระทำความผิดในข้อหาบุกรุกเคหสถาน
ซ้ำในอนุมาตราเดียวกัน ศาลในคดีหลังพิพากษาให้ลงโทษจำคุกนายเตี้ย 3 เดือนแต่ให้
เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังมีกำหนด 3 เดือน แทนโทษจำคุก ให้วินิจฉัยว่า

- (1) การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังแทนโทษจำคุกชอบหรือไม่
- (2) ศาลในคดีหลังจะนำโทษจำคุกที่รอกการลงโทษไว้ในคดีแรกมาบวกกับโทษ
ในคดีหลังได้หรือไม่ และ
- (3) ศาลในคดีหลังจะเพิ่มโทษนายเตี้ยกึ่งหนึ่ง ได้หรือไม่

ร่งคำตอบ

นายเตี้ยกระทำความผิดฐานบุกรุกเคหสถาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 364 ซึ่งศาลในคดีแรกพิพากษาให้จำคุก 6 เดือน แต่ให้รอการลงโทษจำคุกไว้ 2 ปี **ถือว่านายเตี้ยไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน** ศาลในคดีหลังจึงพิพากษาให้ลงโทษกักขังในเตี้ย 3 เดือน แทนโทษจำคุกได้ การที่ศาลในคดีหลังเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง 3 เดือนแทนโทษจำคุก จึงชอบด้วย **มาตรา 23** แล้ว

นายเตี้ยกระทำความผิดคดีหลังภายในกำหนดเวลาที่ศาลในคดีแรกรอการลงโทษจำคุกไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 แต่ศาลในคดีหลังพิพากษาให้ลงโทษกักขังนายเตี้ย 3 เดือน แทนโทษจำคุก **ย่อมถือไม่ได้ว่านายเตี้ยถูกลงโทษจำคุก** จึงนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษจากขังในคดีหลังตาม **มาตรา 58** ไม่ได้

การเพิ่มโทษนายเตี้ยกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา **มาตรา 93** นายเตี้ยจะต้องกระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกัน **อีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษจำคุกอยู่ในคดีแรกหรือภายในเวลา 3 ปี** นับแต่วัน**พ้นโทษ**คดีแรกและศาลในคดีหลังจะพิพากษา **ลงโทษนายเตี้ยถึงจำคุก** จึงให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่นายเตี้ยกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง เมื่อศาลในคดีแรกพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุกนายเตี้ยและศาลในคดีหลังมิได้พิพากษาให้ลงโทษจำคุกนายเตี้ย ศาลในคดีหลังจึงไม่อาจเพิ่มโทษนายเตี้ยกึ่งหนึ่งได้

วิธีชำระค่าปรับ

ม. 29 ว.1 (แก้ปี 59) ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ.....

29

ต้องบังคับตามลำดับ

. ฎ.13584/2558 คำพิพากษาของศาลทรัพย์สินฯเป็นการบังคับให้จำเลยชำระค่าปรับโดยไม่ได้ยึดทรัพย์สินของจำเลยมาชดใช้ค่าปรับก่อนแล้วให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับทันที ซึ่งเป็นการพิพากษาบังคับให้จำเลยชำระค่าปรับที่ไม่ชอบด้วยปอ.มาตรา 29 ศาลฎีกาเห็นความแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นว่า หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้บังคับตาม ปอ.มาตรา 29 และ 30

30

ก่อนแก้ปอ.มาตรา 56

ฎ.14325/2558 พรบ.ภาพยนตร์ฯ มาตรา ๘๒ กำหนดไว้แต่เพียงโทษปรับ
อย่างเดียวโดยมีอัตราโทษขั้นต่ำที่สูงถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท และตามปอ ม. ๕๖ ไม่อาจรอก
กำหนดโทษที่ตามกฎหมายมีโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียวได้ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดกรณีที่
หากจำเลยไม่มีเงินพอชำระค่าปรับแล้วต้องถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งในปัจจุบันสภาพสถานที่
กักขังยังไม่ต่างจากสถานที่จำคุกมากนัก อันไม่ใช่วัตถุประสงค์ของพรบ.ภาพยนตร์
ม. ๘๒ ที่ได้กำหนดโทษปรับไว้เพียงอย่างเดียวก็เพื่อต้องการลงโทษทางทรัพย์สินต่อ
ความผิดในทางการค้าขายในลักษณะนี้มากกว่าต้องการให้จำเลยต้องถูกคุมขังระยะสั้น
เพราะไม่มีเงินพอชำระค่าปรับซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายใด ดังนั้น เมื่อปอ ม. ๒๕
บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาล
พิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ”
ในคดีนี้หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับก็ไม่ควรกักขังแทนค่าปรับ แต่ให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ
แทน พิพากษาแก้เป็นว่า ลงโทษปรับจำเลย ๑๐๐,๐๐๐ บาท หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้
ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับแทน โดยไม่ให้กักขังแทนค่าปรับ

31

ฎ. 2833/2561 พ.ร.บ.ศาลเยาวชน พ.ศ. 2553 มาตรา 145 บัญญัติไว้
ชัดเจนว่าถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ชำระค่าปรับ ห้ามมิให้ศาลส่งกักขังเด็กหรือ
เยาวชนแทนค่าปรับและให้ศาลส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมตามเวลาที่ศาล
กำหนด แต่ต้องไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเท่ากับว่าเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าวได้
บัญญัติไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับคดี ในการชำระค่าปรับแก่เด็ก
หรือเยาวชนที่ไม่ชำระค่าปรับว่าให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนคือการส่ง
ฝึกอบรมเท่านั้น หากใช้การกักขังแทนค่าปรับหรือมุ่งบังคับในทางทรัพย์สิน
ของเด็กและเยาวชนแต่อย่างใดจึงเป็นบทบัญญัติยกเว้น ป.อ. มาตรา 29

และโจทก์ไม่มีสิทธิขอตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สิน
ของจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนชำระแทนค่าปรับได้ (ฎ.10825/2558,
416/2561)

32

มาตรา 30 กักขังแทนค่าปรับ แก้ไขล่าสุดปี 59

ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปีเว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้

33

มาตรา 30/1 บริการสังคมแทนค่าปรับ แก้ไขปี 59

ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับ...ไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่า ผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือ³⁴ สาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

(วรรคห้า) ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมีได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป ในการทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

35

ข้อสังเกตมาตรา 29

1. ผู้ต้องโทษปรับที่ชำระค่าปรับแล้ว ไม่อาจเปลี่ยนขอให้กักขังแทนค่าปรับโดยจะขอรับเงินค่าปรับคืนได้

(ฎ.1375/2503)

2. แม้มาตรา 29 จะกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พิพากษา หากจำเลยร้องขอศาลอาจผ่อนผันให้จำเลยชำระค่าปรับช้าเร็วเพียงใดก็ได้

(ฎ.1579/2521)

**มาตรา 32 ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้
เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้
ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่**

โทษริบทรัพย์สินเป็นโทษที่มุ่งตัวทรัพย์สิน (ฎ. 246/2516, 3937/25542) แม้
ศาลพิพากษายกฟ้องก็ริบได้ (ฎ. 2176/2543, 2090/2542) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง
ก็ริบได้ (ฎ. 1746/2550, 2171/2554 ศาลชั้นต้นล้มล้าง ศาลสูง แก้ได้ ไม่เกิน
คำขอ (ฎ. 1020 /2541, 3021/2533, 8314/2554) ถ้าโจทก์ไม่ได้มีคำขอให้ริบของ
กลาง เดิมมีแนวฎีกาวินิจฉัยไว้ว่า ศาลจะริบไม่ได้ (ฎ. 3595/2540, 2808/2516) แต่
ปัจจุบัน มีคำพิพากษา ริบยาเสพติดของกลางได้ แม้โจทก์ไม่ได้มีคำขอให้ริบ
(ฎ. 9072 / 2544 และ ฎ. 6465 / 2547) ถ้าไม่ใช่ทรัพย์สินตามมาตรา 32 แม้เป็น
ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด โจทก์ไม่ขอริบก็ริบไม่ได้ (ฎ.
1857/2554) จำเลยตายศาลริบทรัพย์สินตามมาตรา 32 ได้ (ฎ. 2171/2554 (ป))